

Den moderne magt i skolen

af Jacob Folke Rasmussen

J: Kunne du sige lidt mere om, hvad det er der får dig til at føle dig presset?”

Ida: ”Det er meget det her med, at jeg aldrig ved, om det, jeg gør, er godt nok”

J: ”Har du et eksempel på det?”

Ida: ”Ja. For eksempel siger de, at det vil være godt, hvis vi selv går ind på matematikbogen.dk, og laver nogle ekstrastykker. Men hver gang, man har lavet en opgave, så komme der en ny. Så hvordan ved man, hvornår det er godt nok?”

I eksemplet bøvler Ida med det fænomen som den franske filosof Michel Foucault kaldte ”Moderne magt”. Betegnelsen retter sig mod den indre magt, som vi udøver over os selv. Dette som en modsætning til den traditionelle magt, som vi historisk kender fra konger, ridefogeder, ledere og forældre, som engang praktiserede magt som en ydre, synlig og håndgribelig størrelse. Foucaults pointe er, at vi i det moderne samfund, i høj grad udøver magten over os selv, ved at holde vores handlinger op imod ”det normale”. Hvor det før var ridefogedens pisk, man kunne frygte, hvis man kom på afveje, er det i dag scenariet om ikke at fremstå dygtig, ordentlig eller klog nok, som vi frygter mest. Derfor er begreber som ”den ansvarstagende medarbejder” og ”ansvar for egen udvikling” smarte. De får os nemlig til at knokle endnu mere på, end den traditionelle magt gjorde – og kineserne kommer jo ...

I forhold til inklusion er viden om moderne magt relevant fordi denne organisering af magten, kan være med til at skubbe visse børn ud på kanten af fællesskabet. Enhver samfundsmodel vil privilegere visse færdigheder, og skabe sværere vilkår for andre. Den moderne magt privilegerer personer, som trives med at planlægge deres egen tid og opgaveløsning. Men samtidig skaber den sværere vilkår for de af os, som har det bedst med at få at vide, hvad der forventes af os, og hvordan vi skal gøre. To karakteristika som ofte hæftes på drenge og mænd, som jo tilhører det køn, som øjensynligt har sværest ved at klare sig i folkeskolen og uddannelsessystemet i det hele taget.

Samtidig går heller ikke pigerne ramt forbi. Antallet af unge kvinder, der føler sig stressede, er næsten fordoblet i de senere år, viser en nyligt udkommet rapport fra Institut for Folkesundhed. Måske fordi de som Ida, har så mange ting at leve op til og tage stilling til, at de bukker under for presset.

Peter var til forældrekonsultation med sin mor og far, og meldingen var, at det gik fint med det meste. På et tidspunkt siger læreren imidlertid: "Jeg er dog lidt skuffet over, at du ikke laver mere i den frivillige bog". Hvorfor mon det er blevet sådan, at selv lektier skal være noget vi selv vælger? Hvis den voksne i højere grad tager ansvar for, hvad der skal laves, kan vi med rette bebrejde børnene, at de ikke laver det. Men vi bør være mere varsomme med, hvornår vi bebrejder dem, ikke frivilligt at have valgt noget, som der allerede findes en bagvedliggende forventning om. "Vi overtager mere og mere et menneskesyn, hvor hver enkelt i frihed skal vælge det, man er tvunget til", som Jørgen Gleerup formulerer det.

Ved at være os den moderne magts bagsider bevidste, kan vi måske med fordel tilsætte den pædagogiske verden lidt mere traditionel magt. Der er børn, som lettere kommer på sporet af deres foretrukne versioner af sig selv, hvis det står klart, hvad forventningen er og at denne forventning udtales, med en synlig voksenmagt som afsender.